

„BAKA-ÉLET-MŰ” - Tíz éve halt meg Baka István. Kétnapos konferencia a Grand Caféban

A Baka István emlékszoba Szekszárdon

Szeptember 23–24., 10–17 óra

Baka István (Szekszárd, 1948–Szeged, 1995)

Baka István szimpózium

Az SZTE BTK és a Baka István Alapítvány szervezésében

A szimpózium szakmai tiszteletadás a mai magyar irodalom és a szegedi kultúratörténet egyik legfontosabb lírikusának. Halálának tizedik évfordulóján a megemlékezés gesztusa mellett az életmű kritikus átgondolását is célozza a rendezvény. A szimpózium feladatának tartja, hogy Baka életműve újabb olvasókra, ha úgy tetszik, fiatalabb kritikus olvasókra is találjon. Ezért az életművet eddig is érő és méltató kritikusok, irodalomtudósok mellett olyan, a fiatalabb nemzedékhez tartozó esszéírók, kutatók, tanárok is tartanak előadásokat, akik más kulturális kóddal, más irodalomtörténeti nézőponttal tudják megszólítani, s ezzel megújítani a Baka-műről való gondolkodásunkat.

A szimpózium előadásait a szervezők tanulmánykötetben kívánják összegyűjteni. A részletes programról külön tudósítunk.

Szeptember 23., 19 óra

A Baka István életműsorozat újabb kötetének bemutatója

Prózaírók, drámák. Szeged, 2005, Tiszatáj Könyvek

A könyvet bemutatják: **Olasz Sándor**, a *Tiszatáj* című folyóirat főszerkesztője és **Bombicz Attila**, az életmű sorozat szerkesztője

Orbán György előadóművész részletet mond el Baka István *Szekszárdi műve* című kisregényéből

Baka István művei

Verseskötetei

Magdolna-zápor. Budapest, Magvető Kiadó, 1975
Tűzbe vetett evangélium. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1981
Döbling. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1985
Égtájak célkeresztjén. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1990
Farkasok órája. Szekszárd, 1992
Sztyepan Pebotnij testamentuma. Pécs, Jelenkor Kiadó, 1994
November angyalából. Pécs, Jelenkor Kiadó, 1995
Tájkép jobásszal. Pécs, Jelenkor Kiadó, 1996

Próza- és drámakötetei

Szekszárdi mise. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1984
A kistű és a vámpírok. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1988
Beavatások. Budapest, Paninon Kiadó, 1991

Főbb fordításkötetei

Viktor Szosznora versei. Budapest, Európa Kiadó, 1986
Arszenyij Tarkovszkij versei. Budapest, Európa Kiadó, 1988
Ilja Kasafatginov: Nemes vér. (regény) Budapest, Móra Kiadó, 1985
Nyikolaj Dubov: Miért rossz az emberek. Budapest, Móra Kiadó, 1986
Joszif Brodskij: Post aetatem nostram. (társszerző) Budapest, Európa Kiadó, 1988
Borisz Paszternak: Versek. (társszerző) Budapest, Európa Kiadó, 1990
Oszip Mandelstam: Söfönyű csillagok. (társszerző) Budapest, Móra-Talimán Kiadó, 1991
Vlagyiszlav Hodaszerics: Mint sírvalagban a délibábót. (társszerző) Budapest, Európa Kiadó, 1992
Marina Cvetajeva: A királynő védelmére. (társszerző) Budapest, Európa Kiadó, 1992
C. M. Bellman: Fredman episztolái és dalai. (társszerző) Budapest, Székhely Kiadó, 1993
Orosz: szimbolista költők. Szeged, JATE Száv Filológia, 1995
Nyikolaj Gumiljov versei. Szeged, JATE Száv Filológia, 1995
Joszif Alekszandrovics Brodskij: Új élet. Pécs, Jelenkor Kiadó, 1997

2

Szeptember 22–25.

Baka István kedves filmjei

22. **Elfelejtett ősök árnyai** (*Tjentyi zabitib predkor*) – 1964, szovjet, színes, feliratos, 90', Mihail Kocjubinszkij regénye nyomán írta és rendezte: Szergej Paradzsanov, kép: Viktor Besztajev, Jurij Iljenko, zene: Miroszlav Skorik, szereplők: Ivan Mikolajcsuk (Iván), Larisza Kadoknyikova (Maricska), Tatjana Besztajeva (Palagna)

A film műfaját maga Paradzsanov határozta meg: „*Freshkók az emberiség életéből*”. A költőien szép, népi Rómeó és Júlia történet Kárpát-Ukrajnában, hucul környezetben játszódik. A film festői ihletettségű jeleneteiben a harsogó színekre festett táj, a falusi szertartások, maszkabálók mágikus világa, a pompázatos viseletek, mint egy népi-szürrealis karnevál képei jelennek meg. A film erőteljesen stilizált világában a szereplők versben beszélnek, ezáltal életétörténetik még inkább balladai, mítikus színezetet kap.

22–25. **Hetedik pecsét** (*Det sjunde inseglet*) – 1957, svéd, ff., feliratos, 96', írta és rendezte: Ingmar Bergman, kép: Gunnar Fischer, zene: Erik Nordgren, szereplők: Max von Sydow (Antonius Block, a Lovag), Bengt Ekerot (a Halál), Gunnar Björnstrand (Jóns), Nils Peppe (Jof), Bibi Andersson (Mia), Inga Gill (Lisa), Maud Hansson (Witch), Inga Landgré (Block felesége)

A Cannes-i filmfesztivál (1957) zsűri különdíja

Ez a szimbolikus-látomásos filmalkotás élet és halál küzdelmével, az Isten- és hitkeresés örök időktől fennálló dilemmájával foglalkozik. A film apokaliptikus, a középkori halálkultuszt megidéző, szuggesztív képi és gondolati világában a fekete csuklyás, fehér arcú halál követi a háborúból hazafelé tartó Lovagot, hogy aztán leüljön vele sakkozni és kérdéseire válaszolni.

3

22., 24–25. **Tükör** (*Zerkalo*) – 1974, szovjet, színes, feliratos, 106', írta: Andrej Tarkovszkij, Alekszandr Misarin, rendezte: Andrej Tarkovszkij, kép: Georgij Berberg, zene: J. S. Bach, G. B. Pergolesi, H. Purcell, versek: Arsenyij Tarkovszkij, szereplők: Maria Tyrehova (Mária és Natalja), Oleg Jankovszkij (az apa), A. Demidova (Liza), Anatolij Szolovjicin (az orvos), Larissza Tarkovszkaja (a gazdasszony), M. Tarkovszkaja (Mária idősen)

„Két nemzedék sorsa vetül egymásra a valóság és az emlékek találkozásában: az apámé, akinek versei hullámlódtak a filmben és az anyém. A filmbéli ház a mi eredeti házunk rekonstruált műve, és pontosan annak helyén építették föl. Ha tetszik dokumentumfilmről van szó. A háború biradójelvételei, apám anyámban írt szerelmeslevelei számomra egyformán dokumentumok. Az ottan objektívén keresztül láttam viszont a múltat.” (Andrej Tarkovszkij)

Baka István fordításában 1988-ban jelent meg egy válogatott verseskötet Arsenyij Tarkovszkij műveiből.

23. **A szép fogoly** (*La belle captive*) – 1983, francia, színes, 90', írta és rendezte: Alain Robbe-Grillet, kép: Henri Alekan, zene: Franz Schubert, Duke Ellington, szereplők: Daniel Mesquich (Walter Raim), Gabrielle Lazure (Marie-Ange van de Reeves), Cyrille Claire (Sara Zeitgest), Daniel Emilfork (Insp. Francis), Roland Dubillard (Prof. Van de Reeves), Francois Chaumelle (Dr. Morgentodt)

Alain Robbe-Grillet kultúrtörténeti toposzokkal gazdagon megtámogatott filmjében a vámpírművész Goethe *Körintből menekülő* című balladájának megidézésével jelenik meg. A film másik dramaturgiai szervezője Schubert vonásosítása, *A halál és a lányka*, mely az egyébként krimiszerű, kísérteties hangulatú történetnek ad ritmust és zenei keretet. *A szép fogoly* egy talányos *Magritte* festmény címe, melynek szürrealista motívumai különféle alakváltozatokban – a valódi tengeri táj bekeretezve, képkövágatban a hullámok mosta parton – időről időre, refrénszerűen visszatérnek a vásznon, erősítve a film alap gondolatát, mely szerint álom és valóság, ábrázolt világ és művészet között a határok esetlegesek, átjárhatók.

24. **Orpheusz** (*Orphée*) – 1950, francia, ff., 95', írta és rendezte: Jean Cocteau, kép: Nicholas Hayer, zene: Georges Auric, szereplők: Jean Marais (Orpheusz), Maria Déa (Eurüdiké), François Périer (Hecurteise), Maria Casarès (hercegnő)

Jean Cocteau filmes életművében a tüköröknek, visszfényüknek, a tükörön tüli más/világoknak központi jelentőségük van. Ebben a filmben, amikor Orpheusz a tükörhöz közeledik, az angyal leleplezi előtte a titkot: a tükörök olyan ajtók, melyeken a halál járkal ki s be az életbe. Cocteau az *Orpheusz és Eurüdiké* mítoszt modern környezetbe helyezi, hősnének élet- és halálbolyongásai szürrealista víziókban jelenődnének meg. Érdekes megjegyezni, hogy a Cocteau-film motívumai – fekete-ruhás motorbiciklisek, mint a halál angyalai, Kháron ladikját idéző autók, véget nem érő, sejtelmes éjszakai utak – megjelennek Robbe-Grillet *A szép fogoly* című filmjében is.

25. **A sárga tengeralattjáró** (*Yellow Submarine*) – 1968, angol, színes, zenés animációs film, 82', rendezte: George Dunning, kép: John Williams, zene: Beatles (John Lennon, Paul McCartney, George Harrison, Ringo Starr)

A legendás animációs Beatles-film valójában szürrealista látomások ölelés, magával ragadó kavalkádja a mára már klasszikussá vált dalok kíséretében.

A Grand Café (Szeged) 2005. szeptemberi műsorfüzetéből

A **Baka István Alapítvány, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara** és a **Grand Café** közös szervezésében kétnapos Baka István konferencia zajlik a **Grand Café** Művészmoziban. (Szeged, Deák F. u. 18. II. em.) A szimpóziumhoz kapcsolódva a Grand Café szeptember 22. és 25. között Baka István kedves filmjeit játssza.

A szimpózium célja szakmai tiszteletadás a mai magyar irodalom és a szegedi kultúratörténet egyik legfontosabb lírikusának. A megemlékezés gesztusa mellett a rendezvény az életmű irodalomtörténeti átgondolását is célozza. Az elmúlt évtized elegendő távolságot, tehát rálátást biztosít az életmű egészének és részeinek kritikai újraolvasásához a kultúra és az irodalompolitika változásai és erkölcsi-esztétikai értékrend-megújulása tükrében. Célunk az is, hogy a szimpózium előadásai segítségével Baka művét – mint hagyománykövető és hagyományteremtő életművet – világirodalmi, „kultúratudományos”

nyitottságában mutassuk meg.

Fontosnak tartjuk, hogy Baka életműve újabb olvasókra és fiatalabb kritikusokra is találjon. Ezért az őt eddig is értő és ismerő irodalmárok mellett olyan, a mai kulturális életben tekintélyt szerzett fiatalabb esszéírók, kutatók, oktató tanárok részvételére számítunk, akik más kulturális kóddal, más irodalomtörténeti nézőponttal tudják megszólítani, s ezzel megújítani a Baka-műről való gondolkodásunkat.

(Bombitz Attila gondolatai nyomán. [A teljes szöveg ITT olvasható.](#))

Az előadások reggel 9 órakor kezdődnek és nyilvánosak.

Képek az előadásokról:

PROGRAM:

Péntek, 2005. szeptember 23.

9.00 Megnyitó: **Ilia Mihály**

9. 30 **Bedecs László** (Miskolci Egyetem): Lecserélt nyelv. Baka István 1970/1990

10.00 **Bazsányi Sándor** (Pázmány Péter Tudományegyetem): „Vadat, halat, s mi jó falat, szem szájnak ingere...” Az evés metaforikája

10.30 **Valastyán Tamás** (Debreceni Tudományegyetem): Az encomim mortis hagyománya Baka István költészetében

11.00 Kávészünet

11.30 **Bagi Ibolya** (Szegedi Tudományegyetem): Ízekre szedve. Baka István: Jeszenyin az Angletter-ben

12.00 **Szóke Katalin** (Szegedi Tudományegyetem): Baka István Brodskij fordításai

12.45 Ebédszünet

14.00 **Bombitz Attila** (Szegedi Tudományegyetem): Torzított tükörkép. Baka István prózájáról

14.30 **Faragó Kornélia** (Újvidéki Egyetem): A perspektíva végén. Baka István prózaírásáról

15.00 **Olasz Sándor** (Szegedi Tudományegyetem): Szekszárdi mise

15.30 **Árpás Károly** (Deák F. Gimnázium, Szeged): A Margit-értelmezés körei

Szombat, 2005. szeptember 24.

9.30 **Füzi László** (a kecskeméti Forrás főszerkesztője): Határhelyzetben. Tűnődések Baka István költészetéről

10.00 **Nagy Márta**: Baka István kozmikus terei

10.30 **Németh Zoltán**: Párhuzamos líratörténetek. Baka István és Tózsér Árpád költészetének összehasonlító vizsgálata

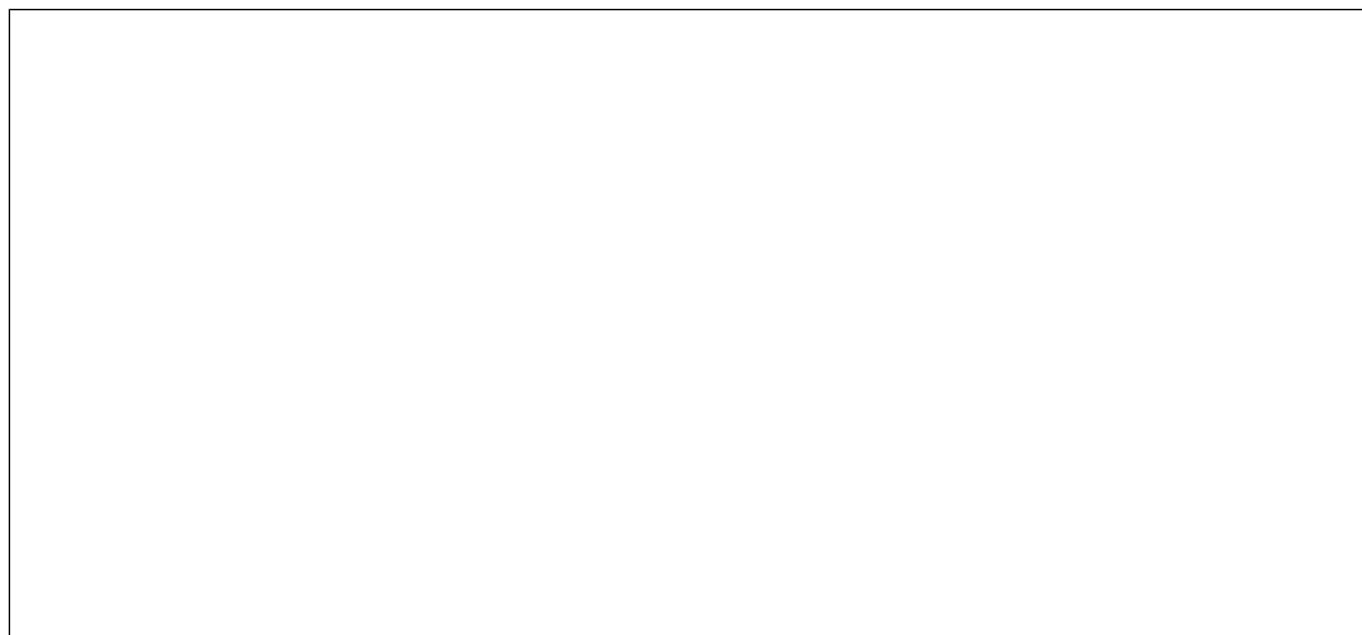
11.00 Kávészünet

11.30 **Schein Gábor** (ELTE, Budapest): Sztjepan Pehotnij – Baka István: az eredet nélküli fordítás költészete

12.00 **Fenyő D. György** (Magyar Tanárok Egyesülete, Budapest): „a század sötétlő sírja” – Egy vers Sztjepan Pehotnij testamentumából

13.00 Ebéd.

Szünetekben a kávézó asztalainál:

Ebéd:

A szimpózium előadásait a szervezők **tanulmánykötetben** kívánják összegyűjteni, ezzel is folytonosságot biztosítva a Baka-életműről szóló olvasó-szakmai dialógusnak.

A RENDEZVÉNYT TÁMOGATTÁK:

*Bartók Béla Művelődési Központ
Csongrád Megyei Önkormányzat
KÉP-SZÍN-HÁZ Alapítvány - Grand Café
Libri Könyvkereskedelmi Kft.
MASZK Egyesület
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Szegedért Alapítvány
Szeged MJV Önkormányzata – Szegedi Kulturális Alap
SZTE Bölcsészakara
SZTE Móra Ferenc Kollégiuma*

Dizajner: Péter Földi

Sajtóvisszhang a konferenciáról:

- [Bakáról a Tiszatájban.](#) = Délmagyarország, 2005. szeptember 7. 11. p.
- [Baka István szimpózium.](#) = Terasz.hu, 2005. szeptember 11.

- [Újragondolni Bakát. Szimpózium Szegeden Baka István halálának tizedik évfordulóján. = Litera.hu, 2005. szeptember 12.](#)
- [A Grand Café műsora. = Szegedi Egyetem, 2005. szeptember 19. 11. p.](#)
- [Baka István szimpózium. = Délmagyar.hu, 2005. szeptember 21.](#)
- [Baka-hét Szegeden. = Délmagyarország, 2005. szeptember 20. 6. p.](#)
- (a. h. zs.): [Baka István emlékezete. = Zalai Hírlap, 2005. szeptember 20. 7. p.](#)
- [GRAND CAFÉ \(Programpont\) = Délvilág, 2005. szeptember 23. 12. p.](#)
- [Turi Tímea: Változatok az emlékezésre. = Szegedi Egyetem, LIII/14. szám, 2005. szeptember 26., 13. p.](#)

A tervezett tanulmánykötet 2006-ban elkészült **„ÉGTÁJAK CÉLKERESZTJÉN”**.
Tanulmányok Baka István műveiről címmel.
(Szerkesztette Bombitz Attila.)

Szeged, 2006, Tiszatáj Könyvek, 226 oldal, 1980 Ft

Sajtóvisszhang a kötetről:

- [Gajdó Ágnes: „lapozz föl engem és leszek”. = Élet és Irodalom, 2006. november 10. 45. szám](#)
- [Ménesi Gábor: A mű megtisztítása. = Irodalmi Jelen, 2007. október 22. p.](#)
- Árpás Károly: „lapozz föl engem és leszek” (A szegedi Baka-tanulmánykötet introdukciója). = Szeged, 2007/4.

A KÖTET TARTALMA:

- *Szer és alkalom* (Ilia Mihály) 7. p.
- *Szerkesztői előszó* (Bombitz Attila) 9. p.

I. „ÉGTÁJAK CÉLKERESZTJÉN”

- [Bedecs László: Lecserélt nyelv](#). Baka István 1970/1990. 13. p.
- Füzi László: Határhelyzetben. Tűnődések Baka István költészetéről. 21. p.
- Fried István: Baka István művei tágabb kontextusban. 39. p.

II. „DANCE MACABRE”

- Bazsányi Sándor: „Vadat és halat, s mi jó falat / szem-szájnak ingere...” A felzabáltatás metaforája Baka István költészetében. 57. p.
- Nagy Márta: Baka István világterei. 67. p.
- Szigeti Lajos Sándor: Dance macabre. 77. p.
- Valastyán Tamás: Apokrif alázattal és vakmerőséggel. A halál reprezentációi Baka István verseiben. 99. p.
- Németh Zoltán: Párhuzamos líratörténetek. Baka István és Tózsér Árpád költészetének összehasonlító vizsgálata. 111. p.

III. „S ALÓLA KITETTSZIK OROSZHON...”

- Bagi Ibolya: Ízekre szedve. Baka István: *Jeszenyin az Angleterre-ben*. 125. p.
- Szőke Katalin: Baka István Brodskij fordításai. 135. p.
- Schein Gábor: Eredet nélküli fordítás műve. Baka István Sztyepan Pehotnij-ciklusáról. 145. p.
- Fenyő D. György: „a század sötétlő sírja” Egy vers Baka István Sztyepan Pehotnij-ciklusából. *Társbérleti éj*. 159. p.

IV. „BEAVATÁSOK”

- Bombitz Attila: Torzított tükörkép. Baka István prózájáról. 175. p.
- Faragó Kornélia: „A perspektíva végén”. Baka István prózáírásáról. 191. p.
- Olasz Sándor: Messe Sexárdique. Baka István Szekszárdi mise című regénye

mint látomásos prózai szöveg. 201. p.

V. „TALÁLT KINCS”

- Kovács Lajos: Baka István szerkesztő úr. 211. p.

A kötet szerzői. 221. p.